

POTŘEBY V OŠETŘOVATELSKÉM PROCESU

ÚVOD

- Uspokojování potřeb zdravého i nemocného člověka je základním rysem moderního ošetřovatelství.
- Dokumentuje to i vyhláška 424/2004, v § 4, odst. 1, písm. a)
- Jedince vnímáme a chápeme jako bio–psycho–sociální jednotu, holistickou bytost. + **spirituální**
- Porucha jedné složky narušuje další.

BIO-PSYCHO-SOCIÁLNÍ A DUCHOVNÍ MODEL NEMOCI

Soma – psycho – socio

Psychická zátěž vyvolá poruchu somatickou (onemocnění, problémy)

Somatické potíže ovlivňují psychiku, často má i sociální dopady.

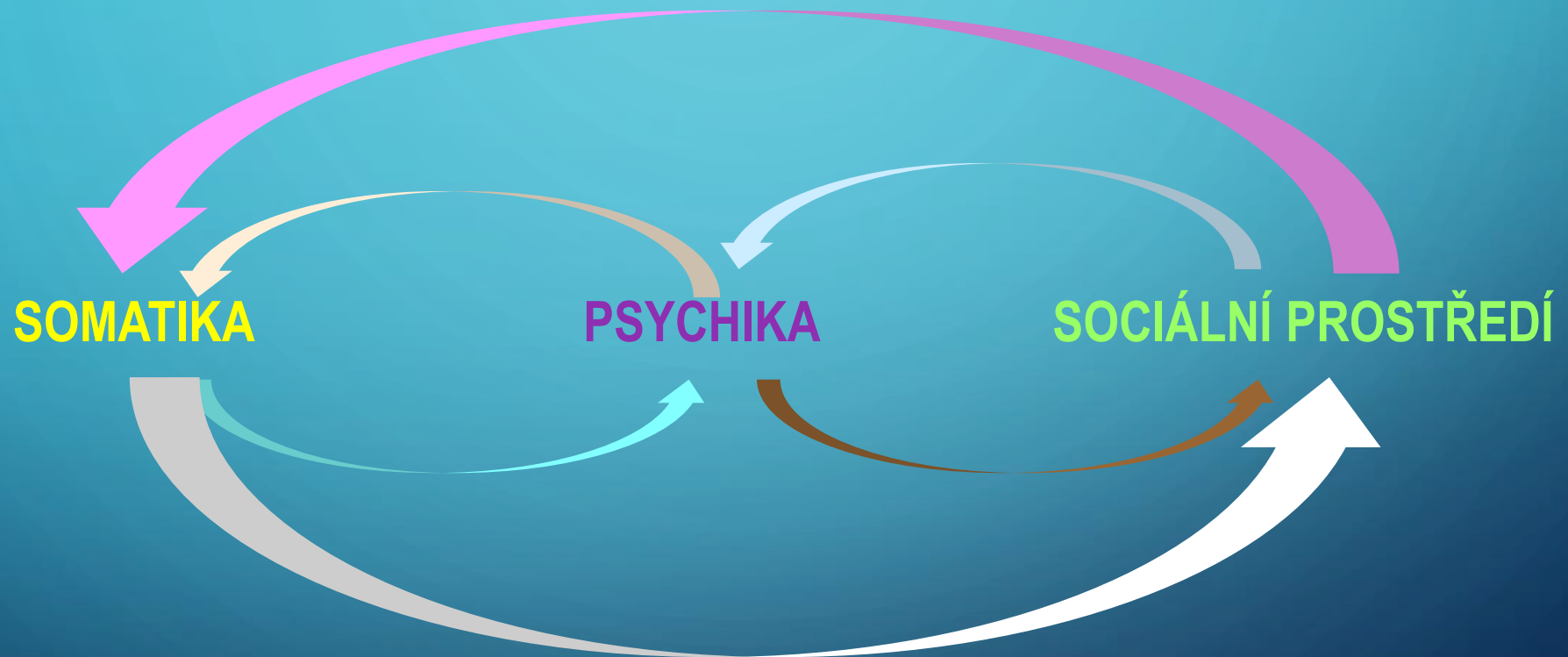
Změna psychického stavu vede k poruše mezilidských vztahů.

Sociální izolace vyvolává negativní emoce a změny psychiky.

Nemocný člověk může ztrácet přátele, může vést až k sociální smrti.

Sociální prostředí působí na somatiku, např. osamocení lidé dříve umírají.

BIO-PSYCHO-SOCIÁLNÍ MODEL NEMOCI

POTŘEBA

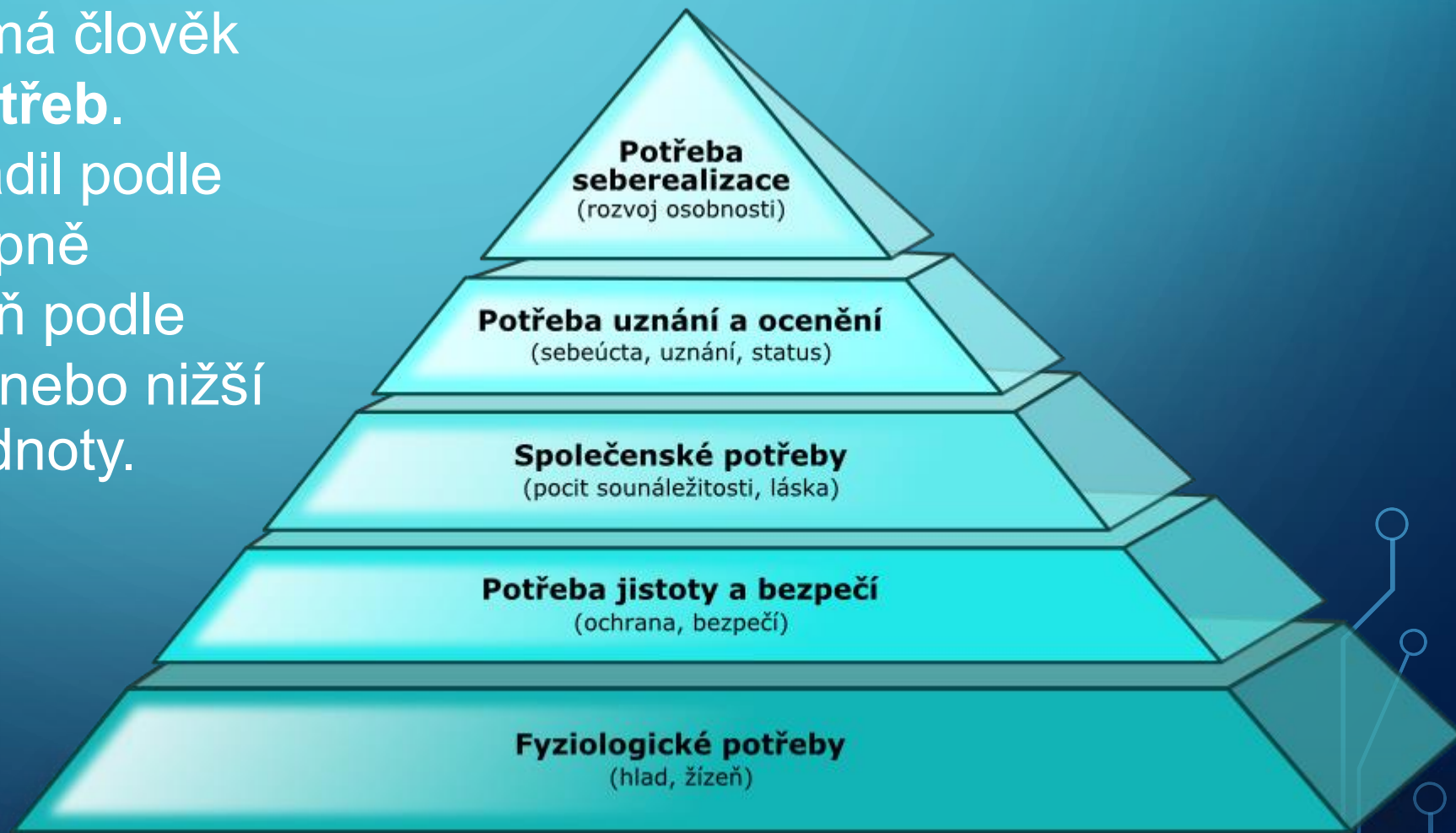
- Jde o stav **nedostatku** nebo **nadbytku** v některé z oblastí (bio–psycho–sociální).
- Uspokojování potřeb je velmi individuální.
- Úzce souvisí s kvalitou života jedince, má **význam** pro člověka:
 - **Biologický/vyjadřuje** stav narušené rovnováhy
 - **Ekonomický/potřeba** něco vlastnit
 - **Psychologický/cítit** se dobře, být spokojený. Spadá sem i oblast sociální.

NEDOSTATEK POTŘEBY

- Při neuspokojení dochází k napětí, podrážděnosti, nepohodě. Jedinec může být přecitlivělý na některé podněty. Vzniká motiv k činnosti, jejímž cílem je obnovení rovnováhy ve všech oblastech, k naplnění potřeb.
- Motivace – určuje směr, sílu a trvání. Je vědomá i nevědomá.
 - Množství a její intenzita závisí na věku, pohlaví, kulturní a společenské úrovni, na prostředí, inteligenci, životních zkušenostech, zdravotním i momentálním obecném stavu.

HIERARCHIE POTŘEB PODLE MASLOWOVA

Podle této teorie má člověk pět základních **potřeb**. Tyto **potřeby** seřadil podle toho, jak se postupně vyvinuly, a zároveň podle toho, jsou-li vyšší nebo nižší ve smyslu své hodnoty.

POSTUP – SMĚR – POŘADÍ USPOKOJOVÁNÍ

Potřeby seberealizace

sebenaplnění, uskutečnit to, čím potenciálně jsem

Potřeba uznání

Sebedůvěra, sebeúcta, prestiž

Potřeba sounáležitosti

Lásky, náklonnosti, shody, ztotožnění, potřeba někam patřit

Potřeba bezpečí

Jistota, stálost, spolehlivost, struktura, pořádek, pravidla a meze, osvobození od strachu, úzkosti a chaosu

Fyziologické potřeby

Potrava, tekutiny, vyměšování, kyslík, přiměřená teplota, pohyb, spánek, odpočinek, sexuální uspokojení, vyhnutí se bolesti

MOTIVACE A OPERATIVNÍ CHOVÁNÍ

- Motivační napětí
- Potřeba je impulz k naplnění

- Instrumentální chování
- Konkrétní činnost

- Dopršující chování
- uspokojení

Př.: bolest = odstranění/zaujetí úlevové polohy=zmírnění,odstranění bolesti

Př.: hlad – žízeň – nuda – svědění

- Manžel se nevědomě cítí být méněcenným a soustavně kritizuje svou ženu, aby se sám cítil lépe. Není si vědom toho, že její kritika mu umožňuje, aby se cítil lépe.
- Nadměrný příjem jídla není vždy podložen hladem, ale např. osamělostí, úzkostí.
- Časté vyhledávání sexuálních dobrodružství nemusí být výsledkem silného sexuálního pudu, ale např. komplexu méněcennosti.

PROCES MOTIVACE

Motivační napětí	Instrumentální chování	uspokojení
Pocit hladu	jezení	Pocit sytosti
Pocit únavy	odpočinek	Pocit obnovy sil
Ospalost	spánek	Pocit svěžesti

ÚKOL

- Sestavte za skupinu dům potřeb od základů po střechu z těchto potřeb:

Seberealizace, sebeúcta, láska, zdraví, různé zájmy, submise, pozitivní vztahy, potřeba struktury a řádu, duchovní potřeby, aktivita tělesná a duševní, intimita, bydlení, rodina, estetické potřeby, moc, indentita, mír a klid, očista a hygiena, životní hodnoty, výživa, jistoty sociální a ekonomické, úspěch a uznání, důvěra, sebepojetí, hydratace, sebeaktualizace, sounáležitost, bezpečí a pomoc, teplo a být bez bolesti, podněty, autonomie, pečovat o druhé, kulturní potřeby, spánek a odpočinek, informace, poznání a pochopení, přátelství, tvůrčí potřeby, vyprazdňování, komunikace, soběstačnost, neudělat ostudu, dýchání, sexuální a mateřské potřeby.

STANDARD POTŘEBY

- **OBECNÝ** – všeobecné vnímání (jídlo, spánek, odpočinek, ...)
- **OSOBNÍ** – vnímaný individuálně konkrétním jedincem, ovlivněný mnoha faktory, související s vyspělostí jedince
- **NORMATIVNÍ** – platí pro určitou skupinu, často závislý na sociálním prostředí

NAPLŇOVÁNÍ POTŘEB

Míra naplnění může být:

- Podprahová
- Prahová
- Nadprahová

Může být realizováno žádoucím i nežádoucím způsobem.

DĚLENÍ POTŘEB PODLE VÝZNAMU PRO ŽIVOT

- Primární / základní, bazální, nižší, biogenní
- Sekundární / vyšší, psychogenní, sociogenní

DĚLENÍ POTŘEB PLYNOUCÍ Z JEJICH OBSAHU

- Fyziologické / biologické, biogenní
- Psychické
- Sociální
- Spirituální

VYUŽITÍ V PRÁCI NLZP

- POZNÁNÍ A POCHOPENÍ VLASTNÍCH POTŘEB
- POCHOPENÍ POTŘEB DRUHÝCH
- JE ZÁKLADEM PRO HODNOCENÍ PACIENTA A PŘI PLÁNOVÁNÍ INTERVENČÍ
- ZNALOST LIDSKÝCH POTŘEB VYUŽÍVÁ V EDUKACI, V POSTOJI K PACIENTŮM, ÚCTĚ K ČLOVĚKU

POTŘEBY V TĚŽKÉ/ZÁVAŽNÉ NEMOCI

- **FYZIOLOGICKÉ** – zdravotník přebírá roli při zajišťování potřeb v takové míře, aby v této oblasti byly potřeby uspokojovány
- **BEZPEČÍ A JISTOTA** – úkolem je být pacientovi nablízku, zajímat se o účinek našich intervencí, nenechávat pacienta čekat
- **LÁSKA A PŘÍSLUŠNOST** – naslouchat, komunikovat, zajistit návštěvy a jiné kontakty
- **SEBEÚCTA** – dbát na dostatek soukromí, dát možnost vyjádřit se, ptát se na názor, ...
- **SEBEREALIZACE** – umožnit aktivity, kterých je pacient schopen, chválit co se povedlo, ...

ZÁSADY USPOKOJOVÁNÍ POTŘEB

- Najít si k pacientovi cestu a vztah důvěry, vyvarovat se příliš pevných a emotivních vztahů
- Uvědomovat si rizika přílišné důvěry a naděje, může vzniknout závislost a přeceňování schopností a možností zdravotníků
- Hrozí i nebezpečí opačné, nízká profesionální připravenost vede k odosobnění z obavy přílišné citové vazby
- Předcházet syndromu vyhoření vlastním správným přístupem např. o oblasti psychohygieny, životosprávy, odpovídajících mimopracovních aktivit, ...

ČÍM MŮŽETE BÝT?

- OPOROU
- BÝT PROSPĚŠNÍ
- POVZBUDIT